

Håkansbölen kartanoalueen hallintomallista päättäminen

VD/12650/00.01.02.06/2022

RÅ/AL/MP/JT

Vantaan kaupunki osti Håkansbölen kartanon siihen liittyvine maa-alueineen vuonna 2005.

Kaupunginhallituksen 18.4.2005 § 39 päätöksen mukaisesti kartanon ostoa puolsivat ennen kaikkea kulttuurihistorialliset syyt. Heti seuraavana vuonna käynnistyi alueen asemakaavoitus, jonka tavoitteena oli varmistaa, että kulttuurihistoriallisesti arvokas kartanoalue ympäristöineen säilyy ja täydentyy vanhaa rakennuskantaa kunnioittaen sekä maisemaan sopeutuen. Kaavoitettava alue oli kooltaan 17,6 ha, josta itse kartanon ja siihen kuuluvan puiston pinta-ala on noin 4 ha.

Håkansbölen kartanoalue kuuluu yhdessä Sotungin kylän kanssa osaksi valtakunnallisesti merkittävää rakennetun kulttuuriympäristön aluetta. Svante Olssonin suunnittelema kartanopuisto, joka periytyy osin jo 1780-luvulta, ympäröi arkkitehti Armas Lindgrenin 1905 suunnittelemaa kaksikerroksista puista päärakennusta. Päärakennuksen jugendinteriöörit ovat tilarakenteeltaan ja sisustukseltaan hyvin säilyneet ja edustavat jugendin kokonaistaideteosajattelua parhaimmillaan. Päärakennuksessa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä pintamateriaaleja ja uuneja, joita vaaliva kunnostusremontti on alkamassa vuonna 2024. Päärakennukseen on tarkoitus palauttaa Lindgrenin tilaan suunnittelemat huonekaluryhmät sekä muuta irtaimistoa, jotka ovat kaupan ja lahjoitusten myötä siirtyneet osaksi Vantaan kaupunginmuseon kokoelmaa.

Palveluiden osalta yhteinen kehittäminen ja palvelukonseptin laatiminen jatkuvat seuraavien vuosien aikana, ja vuonna 2026 Håkansbölessä avautuu ainutlaatuinen ja elävä kartanomuseo (kaupunginhallitus 30.1.2023 § 9).

Parhaiten toimivaa hallintomallia selvitetty

Tarkoituksenmukaisen hallintomallin valmisteluun on osallistunut asiantuntijoita eri toimialoilta. Työryhmässä selvitettiin kahta mallia: kaupungin omaan organisaatioon sijoittuvaa yksikköä tai kartanoalueen toimintaa hallinnoivaa uutta, sitä varten perustettavaa säätiötä. Säätiömallia oli kaupungille ehdottanut alueella toimiva Håkansbölen kartanon Kummit ry.

Valmistelun aikana kävi ilmi, että säätiömallia hankaloittavat tietyt aiemmat päätökset ja sopimukset. Valtuuston 21.9.2020 § 7 hyväksymissä Vantaan kaupungin konserniyhteisöjen omistajapolitiittisissa linjauksissa on linjattu, että Vantaan kaupunki osallistuu uusiin säätiöihin vain poikkeustapauksissa perusteellisen harkinnan jälkeen, jos muita organisointitapaa tai yhteisömuotoa ole mahdollista käyttää ja säätiö harjoittaa vain yleishyödyllistä toimintaa.

Museotoiminnan ydin on aina kokoelmassa. Valmistelussa kävi ilmi, että Håkansbölen kartanomuseota ei voi säätiöidä sen kokoelmaan liittyvien sopimusten vuoksi. Kartanon myyneiden Sanmarkien lahjoitus sopimus esimerkiksi edellyttää, että arkistoaineisto siirtyisi Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f:lle, mikäli kaupunki luopuu siitä huolehtimisesta. Kokoelman hankintaan merkittävän rahoituksen antanut T. Miettinen on sopimuksessa määritellyt, että lahjoituksella hankittu irtaimisto kuuluu Vantaan kaupunginmuseon kokoelmiin. Museon kokoelmineen tulee siis sijoittua kaupungin organisaatioon.

Kartanomuseon muodostuessa osaksi kaupunkiorganisaatiota säätiölle voisi jäädä tehtäväksi ainoastaan alueen tapahtumatuotannon ja kulttuurimatkailun edistäminen. Tästä toiminnasta ei säätiölle

muodostuisi aitoa tulonhankinnan mahdollisuutta. Säätiömallille ei nähdä mahdollisuutta säätiöitettävän omaisuuden vähäisyyden ja liian rajallisen tulonmuodostuksen vuoksi.

Valmistelutyön perusteella kaupunkiorganisaatiossa nähdään enemmän etuja ja uhat ovat suhteellisen pieniä tai ne ovat ratkaistavissa. Kaupunki on investoinut kartanoalueeseen merkittävästi. Pitämällä toiminnan hallinnoinnin itsellään kaupunki säilyttää päätösvallan ja tulot itsellään nyt, kun alue saadaan vihdoinkin avattua ja palveluita voidaan myydä. Säätiömallissa kaupunki jäisi todennäköisesti toiminnan ainoaksi pysyväksi rahoittajaksi, mutta vaikutusmahdollisuudet ja päätäntävalta toimintaan siirtyisivät säätiölle. Tämä ei ole kaupungin edun mukaista nykyisessä tilanteessa, jossa kaupunki on rahoittanut alueen investoinnit. Säätiömallissa syntyisi myös vielä yksi uusi taho toimijaksi kartanoalueelle, jolloin alueen koordinointi olisi vielä haastavampaa.

Vaikka kartanoalueen rakennuksia ei kannata luovuttaa säätiön omistukseen tai hallintaan, kaupungin kannattaa kuitenkin selvittää erilaisia yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksia säätiöiden kanssa. Yhteistyö voi liittyä esimerkiksi kokoelman tutkimukseen, kartanoalueen ylläpitoon tai erilaisiin tapahtumiin sekä näyttelyihin.

Etuna kaupunkiorganisaatiossa on olemassa oleva ja vuosien ajan karttunut asiantuntijuus, jota voidaan hyödyntää herkän alueen ainutlaatuisuuden säilyttämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Alueen uusien ja pitkäaikaisten toimijoiden vaikutusmahdollisuudet varmistetaan rakentamalla hallintomallin sisälle yhteistyön eri toimijoiden välillä takaava työryhmä. Håkansbölen kartano on merkittävä, valtakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen kohde. Kartanoiden historia on Vantaan historiaa. Se tulisi nähdä kaupungin vetovoimatekijänä.

Perustetaan kartanomuseo osaksi Museopalveluita

Vantaan museopalveluihin kuuluu tällä hetkellä kaksi museota, Vantaan kaupunginmuseo ja Vantaan taidemuseo Artsi. Kartanon kokoelma on osa kaupunginmuseon kokoelmaa, ja sitä on tutkittu ja hoidettu kaupunginmuseon asiantuntijoiden toimesta vuodesta 2005. Luontevin ja kustannustehokkain malli olisi perustaa kartanomuseo kaupunginmuseon toimintayksiköksi. Kartanomuseo tarvitsee omia toiminta- ja henkilöstöresurssejaan toimiakseen. Kuitenkin esimerkiksi kokoelmatiloihin, -hoitoon ja tietojärjestelmiin vaadittavaa resurssia voitaisiin jakaa sujuvasti osana kaupunginmuseon organisaatiota.

Kaupunkiorganisaatiota tulee kehittää niin, että toiminta alueella on ketterää ja mahdollistavaa. Alueen markkinoinnille ja matkailun kehittämiselle tulee varata aidosti resursseja ja tarvittava osaaminen on huomioitava rekrytoinneissa. Elinvoimapalvelut ovat mukana kehittämässä alueen palvelukonsepteja. Kartanon kokoelman ja historian kannalta relevanttien säätiöiden kanssa pyritään luomaan kumppanuuksia yhteistyösopimusmallien kautta.

Talouden suunnittelua tehostetaan yksiköiden yhteistyöllä. Myös kartanoalueen ylläpito ja tilahallinta ovat jakautuneena monien kaupungin yksiköiden työksi. Sen koordinointiin ja yhteydenpidon helpottamiseen on suunnitellussa hallintomallissa ajateltu tehostettua isännöintipalvelua.

Kartanoalueella on museon lisäksi paljon eri toimijoita, kuten lastenkulttuurikeskus, kahvila-ravintola, antiikkikauppias, maanviljelijä sekä tapahtumien tuottajia. Toimintojen yhteensovittaminen vaatii koordinoimista. Kartanomuseon toimintaa johtavan henkilön toimenkuvaan kuuluisi alueen palveluiden koordinointi ja toiminnansuunnittelu. Hän vastaa asiantuntijoiden sekä työryhmien koolle kutsumisesta, myynnistä, yhteistyökumppanuuksia ja valtakunnallisen kulttuurimatkailun edistämisestä.

Hallintomalliin sisällytetään pysyvä kehittämistyöryhmä, joissa on edustettuina myös alueen yhdistyksiä, yrittäjiä ja naapureita. Työryhmä voi nostaa kehittämistoiveita valmisteluun. Kaikille avoimessa tapahtumatyöryhmässä suunnitellaan konkreettisesti erilaisia tapahtumia ja palveluita kartanoalueelle. Alueen toimijoille järjestetään syksyllä 2023 yhteensä neljä osallisuustilaisuutta, joissa he pääsevät vaikuttamaan kartanon toiminnan suunnitteluun. Lisäksi suunnittelussa huomioidaan avoimien asukaskyselyiden tulokset.

Hallintosäännön luvun 8 § 1:n mukaan kaupunginhallitus päättää säätiön perustamisesta ja jäsenyydestä, yksityisoikeudellisen yhteisön perustamisesta ja purkamisesta sekä osakkeiden ja osuuksien ostamisesta, myymisestä, vaihtamisesta ja merkitsemisestä, kun kyseessä ei ole kaupungin tytäryhteisö eikä osakkeiden tai osuuksien merkintä, ostaminen tai vaihtaminen tuo kaupungille määräysvaltaa yhteisössä.

Hallintosäännön 8 luvun § 1:n mukaan kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta. Hallintosäännön 9 luvun § 8:n mukaan kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta tehtäväalueellaan päättää toimipisteen perustamisesta tai lakkauttamisesta.

Kaupunginhallitus 4.9.2023 § 13

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään kehottaa kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialaa valmistelemaan Håkansbölen kartanomuseon perustaminen osaksi Vantaan museopalvelut -yksikköä

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: -Kaupunginhallituksen pöytäkirja 18.4.2005 §39 ja liitteet
-Håkansbölen kartanon asemakaavamerkinnot ja määräys

Täytäntöönpano: Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, museopalvelut

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Museon päällikkö Marjo Poutanen, p. 040 846 7814, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi